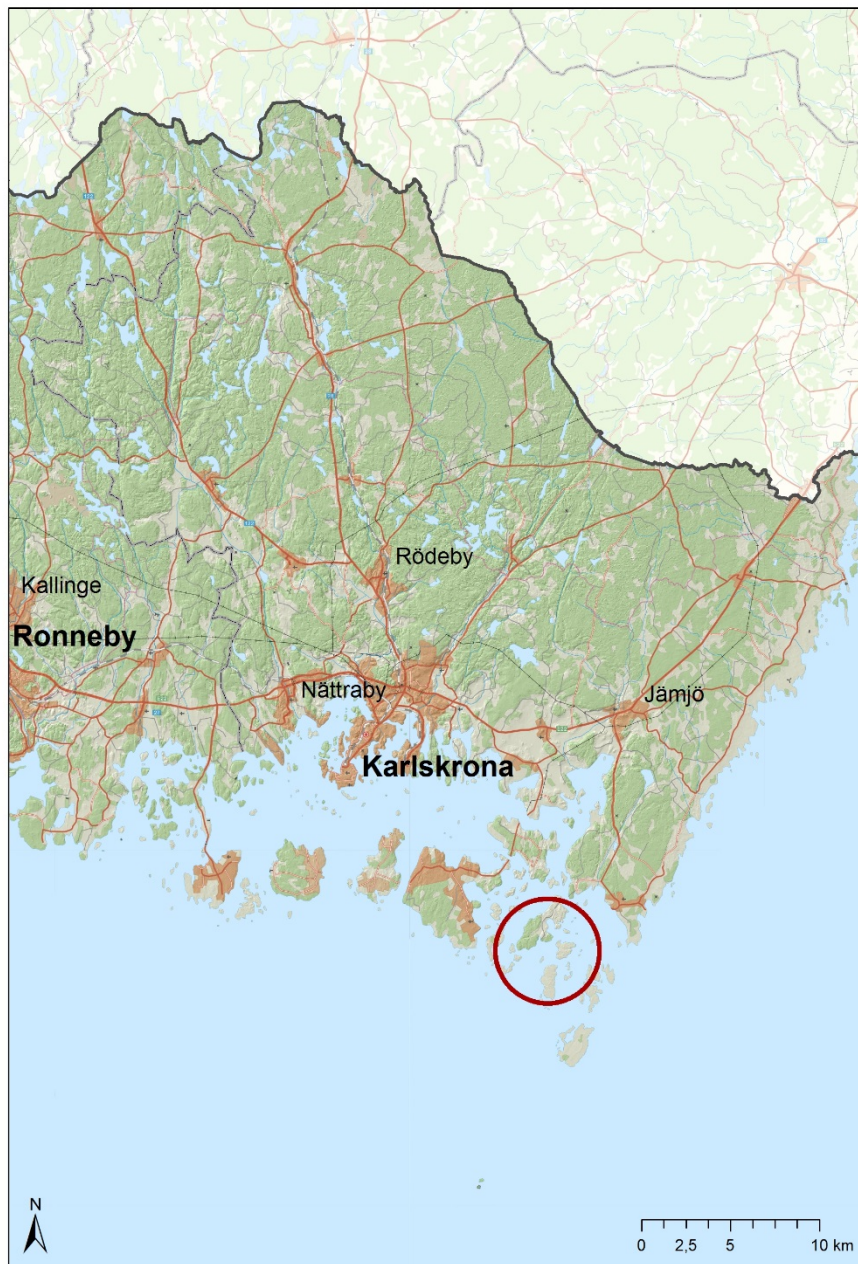

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410099 Hästholmen-Öppenskär

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap, vilket för detta område skiljer sig något från vad som är beslutat av regeringen. Länsstyrelsen har för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

Jonas Warhammar

**Bevarandeplan för Natura 2000-området
SE0410099 Hästholmen-Öppensjär**

Kommun: Karlskrona

Områdets totala areal: 1151 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-08-16

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-05-31

Markägarförhållanden:

Privat, kommun och statligt

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1997-01-01, SCI: 2004-12-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm**Naturtyper och arter som ska bevaras i området:**Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1160 - Stora vikar och sund

1170 - Rev

1620 - Skär och små öar i Östersjön

1630 - Strandängar vid Östersjön

4030 - Torra hedar

5130 - Enbuskmarker

6270 - Silikatgräsmarker

7140 - Öppna mossar och kärr

8230 - Hällmarkstorräng

9070 - Trädklädd betesmark

9190 - Näringsfattig ekskog

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus***Bevarandesyfte**

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av

biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Hästholmen-Öppenskär bidrar till att uppfylla miljömålen Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv.

De två sammanväxta öarna Hästholmen och Ytterön har ett för östra skärgården representativt och mångsidigt kultur- och naturlandskap format av människan under århundraden. Området har mycket höga naturvärden som är knutna till det öppna landskapets grässvålar, främst strandängar men också brynmiljöer där artrika buskmiljöer avlöser välbetade gräsmarker. Dessa naturtyper är tillsammans med de marina naturtyperna prioriterade bevarandevärden.

De grunda marina miljöerna i området uppvisar en rik vegetation med måttlig påverkan från trådalger och är viktiga för rekrytering av fisk såsom gädda och abborre. Det är av särskilt stor vikt att områdets förutsättningar för rekryteringen av gädda och abborre bibehålls med tanke på att området angränsar till den dåligt fungerande rekryteringen av gädda och abborre på länets ostkust och norrut. Området innehåller även stora bestånd blåstång som är en viktig livsmiljö för andra arter. Tångbältet utgör ett filter i de skyddade inre skärgårdarna, genom att det binder mycket av näringen som kommer med avrinningen från land eller i form av direkta utsläpp från avloppsanläggningar.

Beskrivning av området

Området är beläget i den inre delen av Torhamns skärgård i östra Blekinges kustbygd. Det omfattas av södra delen av Ytterön, större delen av Hästholmen och Öppenskär med tillhörande vattenområden, samt ett antal mindre öar och skär (Torhamnaskär, Äspeskär Kålleskär, Stora och Lilla Skärvakläppen, Högskär, Tvägölja, Attenöga, Norra och södra Hylteskär, samt Holländaren, Knorren och Matkläppen). Området överlappas av Natura 2000-området Torhamn-Hästholmen (SE0410041) som är utpekad enligt fågeldirektivet.

Hästholmens och Ytteröns topografi präglas av hållmarksplatåer, sprickdalar och låga ängsområden. Hållmarksplatåerna utgörs av flacka höjdparter åtskilda från varandra genom sprickdalar. De låglänta ängsområdena utgörs av igenfyllda havsvikar som fortfarande vid tider med högt vattenstånd täcks av vatten. Området är starkt präglad av havets påverkan i olika former, då hela ön en gång legat under havets yta.

Inom huvudön Hästholmen-Ytterön är landskapet starkt kulturpåverkat med betade enbuskbevuxna gräshedar och spridda åkrar, inramade av stengärdesgårdar. I anslutning till Hästholmens by finns ett låglänt betat havsstrandängsområde. Torhamnaskär, Äspeskär och Öppenskär domineras av öppen enbuskhet. På Öppenskär finns Öppenskärs mossen som utgörs av ett öppet, kärrartat och småtuvatigt mosseplan kantat av en cirkelformad lagg. Den har genom sitt extrema läge och sin kustprägel troligen få motsvarigheter i landet.

Övriga skär är mer eller mindre kala och flacka. Delar av området utgör viktiga reproduktionsområden för sjöfågel. De flesta av öarna och skären inom området har tidigare nyttjats för bete eller slåtter av Hästholmens befolkning.

I den marina miljön runt Hästholmen och Öppenskär finns områden som är viktiga uppväxt- och födosökmiljöer för fisk och fågel. Botten varierar i djupled mellan väldigt grunda områden till djupare sund som sträcker sig ner till cirka 10 meter. Till största delen domineras området av mjukbotten med en artrik och högvuxen vegetation som på de mer exponerade delarna ersätts av hårbotten. Havsmiljöförordningen omfattar allt havsvatten, och ett system för att bedöma

miljöstatus är under utveckling. Den inledande bedömningen (2012) indikerar att god miljöstatus inte uppnås i Östersjön. Vattenförvaltningsförordningen omfattar kustvatten (ut till en nautisk mil utanför baslinjen) och den ekologiska statusen i området är bedömd som måttlig på grund av övergödning och miljögifter (2013). Hästholmen och öarna i dess närområde är livligt frekventerade av det båtburna friluftslivet.

På Öppenskär, gränsande till Natura 2000-området, ligger ett militärt övningsfält som utgör område av betydelse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9 § miljöbalken, andra stycket. På övningsfältet bedrivs icke tillståndspliktig militär övningsverksamhet. Öppenskär, inklusive den del av Natura 2000-området som ligger söder och sydväst om Öppenskär, ligger inom influensområde för buller eller annan risk från Öppenskärs övningsfält och Torhamns skjutfält. Större delen av Natura 2000-området ligger även inom ett sjöövningsområde vilket utgör riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § miljöbalken.

Vad kan påverka negativt

Hav

- Övergödning orsakad av näringsläckage. Effekter av övergödningen kan innebära minskat siktdjup, minskad djuputbredning av makroalger, kvävande algmattor, syrebrist och ändrad artsammansättning.
- Mänsklig påverkan som till exempel byggnation, dumpning, muddring, båttrafik (svall, ljud, ankring, grumling), mineral/sand/sten-utvinning, utsläpp av olja och kemikalier kan också inverka negativt på den marina miljön.
- För stort uttag av fisk och bifångster i fisket kan påverka artsammansättningen och hela ekosystemet.
- Främmande arter, så som svartmunnad smörbult, kan påverka artsammansättningen.
- Marint avfall, inklusive dess nedbrytningsprodukter, kan orsaka skada på ekosystemet.

Gräsmarker

- Minskat eller upphört bete/slåtter, vilket på sikt leder till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.

Våtmarker

- Långsiktig igenväxning av våtmarkerna genom ökad invandring av björk eller annan igenväxningsvegetation.

Större vattensalamander

- Större vattensalamander är känslig för försurning och försvinner ofta när pH understiger 5,0.
- Barrskogsplantering och igenväxning runt annars lämpliga lekvatten medför bl.a. beskuggning som fördröjer eller omintetgör överlevnadsmöjligheterna för larverna.
- Fragmentering av landskapet och isolering genom att omkringliggande miljöer är olämpliga för större vattensalamander, till exempel om de utgörs av barrskog eller åkermark, kan vara ett problem då arten har en begränsad spridningsförmåga.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§).

Skydd för området

- Området är avsatt som naturreservat sedan 1975, med en skötselplan från samma år och skyddas enligt 7 kap 4-6 och 30 §§ miljöbalken. I reservatsföreskrifterna regleras naturvårdsförvaltningen, allmänhetens rättigheter och skyldigheter samt markägarens och nyttjanderättshavarens förfoganderätt över området och vad denne behöver tåla för intrång. Reservatet förvaltas av Länsstyrelsen i Blekinge län.
- Djurskyddsområde enligt 7 kap. 12 § miljöbalken, med beträdnadsförbud 1 april – 15 juli, gäller för öarna: Kålleskär, Stora och Lilla Skärvakläppen, Högskär, Tvägölja, Attenöga, Norra och södra Hylteskär, samt Holländaren, Knorren och Matkläppe.
- Miljöersättning för bevarande av betesmarker och slätterängar enligt Miljö- och landsbygdsprogrammet år 2014-2020 finns i området.
- Större vattensalamander är fridlyst enligt 4 § Artskyddsförordningen (2007:845). Det innebär att det är förbjudet att avsiktligt fånga, döda eller störa djur samt ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon. Det är också förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats, vilket innebär att inte bara arten, utan även dess livsmiljö under alla levnadsstadier är skyddad.
- Vattendirektivet. Miljökvalitetsnormer för vatten fastställs med stöd av 5 kap MB, enligt vattenförvaltningsförordningen och Havs- och vattenmyndighetens författningssamling, HVMFS 2013:19. Normerna ställer krav på vattnets kvalitet.
- Havsmiljödirektivet. Miljökvalitetsnormer för marin miljö fastställs med stöd av 5 kap MB, enligt havsmiljöförordningen och Havs- och vattenmyndighetens författningssamling, HVMFS 2012:18. Förordningen syftar till att upprätthålla eller nå en god miljöstatus i havsmiljön.
- Sveriges åtaganden inom HELCOM, Baltic Sea Action Plan, aktionsplan för Östersjön.

Behov av skötselåtgärd

Naturreservatets skötselplan är föråldrad och är i stort behov av revidering.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1160 - Stora vikar och sund

Areal: 394,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Stora grunda vikar och sund är större havsvikar skyddade från kraftig vågexponering. Botten kan vara mjuk- eller hårbotten men är ofta mosaikartad med artrika växt- och djursamhällen. Vikarna bör präglas av god vattenkvalitet, naturlig vattenomsättning, variation av bottensediment, artrik vegetation och naturlig artsammansättning. Naturtypen är ofta värdefull som reproduktionslokal för fiskarter som till exempel gädda, abborre, mört, löja och sik.

De större marina områdena kring Hästholm-Öppenskär är skyddade från vågor och vind. Området har en varierad marin miljö med både grunda vikar och sund som på sina ställen når ner till djup på cirka 10 meter. De grundare områdena har en rik vegetation som är måttligt övervuxen med trådalger. Högvuxna typiska arter som borstnate, axslinga, ålgräs, hårsärv samt hår- och skruvning är vanliga, vilket bidrar till en gynnsam miljö för fiskyngel. Området präglas av rik förekomst av lösliggande, men levande, blåstång och botten domineras av mjukbotten, främst dy.

Bevarandemål

Arealen av naturtypen stora grunda vikar och sund ska vara minst 395 hektar. Området präglas av mjukbotten med inslag av hårbotten och uppvisar en artrik vegetation och fauna. Utbredningen av de typiska arterna borstnate, blåstång och ålgräs ska vara stabil eller öka. Områdets förutsättning som reproduktions- och uppväxtområde för fisk som gädda, abborre, mört och löja ska vara god. Ekosystemet ska vara i balans med förekomst av rovfisk, såsom gädda och abborre.

Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena belastningen i form av fysiska skador av till exempel bebyggelse och bryggor, utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier samt onaturlig grumling ska vara försumbar. Ekologisk status enligt vattenförvaltningsförordningen ska vara minst god och får inte försämrats.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott. Vattenkvaliteten behöver förbättras främst genom minskad övergödning. Området inventerades 2007 och en uppföljande inventering är önskvärd.

1170 - Rev

Areal: 21,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Rev består av sten eller block som höjer sig över omgivande botten. De ska ha täta och välmående blåstångsbälten och en intakt zoneringsstruktur av växtsamhällen. Artrikedomen ska vara hög och bestå av fisk samt mjuk- och hårdbottnarter. Gynnsam bevarandestatus kräver att det finns en konnektivitet (spridningskorridorer) inom och mellan reven och dess typiska arter ska inte minska. Främmande arter får inte utgöra ett hot mot artsammansättningen.

De mer exponerade områdena uppvisar en bottenmiljö som domineras av sten och block med inslag av sand och grus. Söder om Torhamnaskär och Äspeskär samt runt Kålleskär består strandzonen av klippor och berghällar. Utanför stränderna blir det snabbt djupt. Vegetationen består främst av blåstång och kräkel/gaffeltång (*Furcellaria fucoides*).

Bevarandemål

Arealen av naturtypen rev ska vara minst 21 hektar. Reven ska präglas av en naturlig zoneringsstruktur och djuputbredning av fastsittande alger och filtrerande djur. Utbredningen av de typiska arterna sågtång, blåstång och blåmussla ska vara bestående eller öka. Reven fungerar som reproduktions- och uppväxtområde för djurarter som exempelvis sill och blåmussla. Näringsväven ska fungera i balans med en naturlig förekomst av rovfisk.

Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena belastningen i form av fysiska skador, utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier samt onaturlig grumling ska vara försumbar. Sedimentationen bör vara begränsad. Naturtypen ska vara naturlig med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur. Ekologisk status enligt vattenförvaltningsförordningen ska vara minst god.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott. Vattenkvaliteten behöver förbättras främst genom minskad övergödning.

1620 - Skär och små öar i Östersjön

Areal: 252,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Skär och små öar består av urberg eller morän och den anslutande undervattensvegetationen ingår i naturtypen. Öarna är i regel trädlösa och utgör viktiga häckningsplatser för fåglar och uppehållsplatser för sälar. Vegetationen består av arter som är anpassade till torka, vind- och saltpåverkan samt frånvaro av egentlig jordmån. Kålleskär, Hylteskär, Högskär, Tvägölja, Attenöga, Skvalflöten samt stora och lilla Skärvakläppen är karga öar som är exponerade för vågor och vind och saknar en frodig vegetation. Undervattensdelen uppvisar en tät vegetation med arter som blåstång, kräkel/gaffeltång, snärjtång/sudare och ålgräs/bandtång.

Bevarandemål

Arealen ska vara minst 252 hektar. Utbredningen av de typiska arterna blåstång, kräkel/gaffeltång och blåmussla ska vara bestående eller öka. Området bör ha många häckande fågelarter och det ska finnas en naturlig näringstillförsel orsakad av spillning från häckande fåglar. Undervattensvegetationen ska präglas av en naturlig zonerings och djuputbredning av fastsittande alger och filtrerande djur.

Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena belastningen i form av fysiska skador av till exempel bebyggelse och bryggor, utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier samt onaturlig grumling ska vara försumbar. Ekologisk status enligt vattenförvaltningsförordningen ska vara minst god och får inte försämrats.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott. Vattenkvaliteten behöver förbättras främst genom minskad övergödning.

1630 - Strandängar vid Östersjön

Areal: 24,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

På flera öar i området finns mindre strandängar men den största havsstrandängen finns i anslutning till Hästholmens by vid viken Maren. Ängarna har sedan lång tid tillbaka hävdats genom slåtter och bete, vilket avspeglas i områdets rika flora med flertalet slåtter- och betesgynnade växter. Här växer en typisk salttålig flora med arter som trift, gulkämpar, strandkrypa, havssälting, kärrsälting, krypven, gåsört, hirsstarr, glasört och de rödlistade arterna ängsstarr, plattsäv och rödsäv. Glasört har mycket få växtplatser i länet. Tofsvipa, rödbena, strandskata och enkelbeckasin är några av fågelarterna som häckar på strandängen på Hästholmen.

Bevarandemål

Områdets strandängar ska vara minst 24,3 hektar. Gräsmarken ska vara välhävdad och starkt präglad av bete. Obetade tuvor och rator får dock förekomma, en mosaik av olika hårt betade ytor är gynnsamt för fågellivet. Områdets kärlväxtflora ska karaktäriseras av hävdgynnade arter som trift, havssälting, kärrsälting, gulkämpar och strandkrypa. Häckande par av strandskata, rödbena och tofsvipa ska finnas inom området. Strandängarna ska vara helt öppna och fria från träd och buskar. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. Vattenståndet ska variera naturligt och översvämningar sker regelbundet eller säsongvis.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

4030 - Torra hedar

Areal: 15,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Torra hedar finns på flera ställen inom Hästholmen-Öppenskär, den största sammanhängande arealen finns på Hästholmens sydvästra del. En ganska artrik torr hed finns vid Hästholmens by. Naturtypen består av mestadels torra och öppna marker med hävdpräglad vegetation och med arter som knippfryle, knägräs, pillerstarr, vårtåtel, brudbröd, jungfrulin, knölsmörlomma och ängsstarr. I fältskiktet växer även ljung och stagg samt vecketåg i lite fuktigare delar. Enstaka träd och buskar förekommer. I trädsiktet återfinns björk, rönn, ek, apel, oxel, tall, vildapel och sälg. Busksiktet består av en, slån, hagtorn, björnbär och nypon.

Bevarandemål

Områdets torra hedar ska vara minst 15,5 hektar. Gräsmarken ska vara välhävdad och starkt präglad av bete. Områdets kärlväxtflora ska karaktäriseras av hävdgynnade arter som hirsstarr, pillerstarr, knippfryle, vårtåtel och stagg. Gräsmarken ska vara öppen med spridda hagmarksträd, enbuskar och andra buskage i mindre sammanhållna grupper och med artrika brynmiljöer. Stenmurar och andra kulturspår ska till största delen vara solexponerade och fria från lövsly och träd så att dessa inte beskuggas eller skadas av stammar eller rotsystem. Träd, buskar, sly eller ohävdarter, som grenrör, knapptåg, vecketåg och tuvtåtel, och som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska vara liten.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

5130 - Enbuskmarker

Areal: 198,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 196,4 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Enbuskmarker är den dominerade naturtypen i Hästholmen-Öppenskär och finns spridd på alla öar, ofta i en mosaik med andra naturtyper. I många fall förekommer naturtypen på höjdryggar och ibland finns inslag av hällmarker med tunt vegetationstäck. Träd- och buskskiktet, som bitvis är tätt, domineras i de flesta delområden av enbuskar. Tall, ek, rönn, björk, oxel, nyponros, björnbär, rönn, slån och vildapel förekommer också. Kärleväxtfloran är bitvis artrik med bland annat stagg, pillerstarr, knägräs, hirsstarr, bockrot och gulmåra. På torrare områden finns en rad torktåliga växter som gul fetknopp, styvmorsviol, kärleksört, gråfibbla, vårtätel och sandkrassing.

Inom ramen för LIFE-projektet GRACE har omfattande gallringar och röjningar genomförts de senaste åren och stora delar av Öppenskär, Torhamnsskär och Äspeskär har restaurerats.

Bevarandemål

Områdets enbuskmarker ska vara minst 196,4 hektar. Gräsmarkerna ska vara välhävdade och präglade av bete. Områdets kärleväxtflora ska karaktäriseras av hävdgynnade arter. Gräsmarken ska vara öppen till halvöppen och ha ett betydande inslag av gamla och/eller hävdformade enar eller låga, breda och förhållandevis glesa snår med en. Det ska finnas en mosaik av öppna hed- och gräsmarker omväxlat med hällmarker, avgränsade buskage och solitära hagmarksträd som ek, tall, slån, nyponros, rönn och oxel. Delområdet på södra Hästholmen ska även fortsättningsvis vara mosaikartat och varierande vad gäller täckningsgrad av träd, buskar och öppna hållar. I fuktiga-blöta svackor bibehålls trädvegetation som björk och al. Dungar med lövskog finns där successionen utvecklas spontant och död ved utgör en relativt stor andel av virkesförrådet. Träd, buskar, sly eller ohävdarter, som veketåg och björksly, och som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska vara liten. Stenmurar och andra kulturspår ska till största delen vara solexponerade och fria från lövsly och träd så att dessa inte beskuggas eller skadas av stammar eller rotsystem.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som ordinärt till gott. Väl avvägda naturvårdsröjningar behöver genomföras för att glesa ut träd- och buskskiktet som är för tätt i vissa områden. Ohävdarter och uppslag behöver bekämpas i de nyrestaurerade områdena.

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 3,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Några mindre områden på Hästholmen är klassade som silikatgräsmark. Det är ogödslade gräsmarker med ett glest träd- och buskskikt. I fältskitet finns flera hävdgynnade kärlväxter.

Bevarandemål

Områdets silikatgräsmarker ska vara minst 3,8 hektar. Gräsmarkerna ska vara välhävdade och starkt präglade av bete. Områdenas kärlväxtflora ska karaktäriseras av hävdgynnade arter. Gräsmarker med historik som åkermark ska vara fria från träd och buskar men i kantzonen släpps bärande och rikblommiga arter upp. Träd, buskar, sly eller ohävdsarter, och som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska vara liten.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är sannolikt gott men kunskap saknas om naturtypens kvaliteter.

7140 - Öppna mossar och kärr

Areal: 4,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Natura 2000-området innehåller tre våtmarker som klassats som naturtypen öppna mossar och kärr, dels Öppenskärsmossen på Öppenskär och dels två mindre kärr på Hästholmen. Öppenskärsmossen är landets sydöstligaste mosse. Den är högt klassad i länets våtmarksinventering och ingår i den nationella myrskyddsplanen. Mossen är i det närmaste cirkelrund, och kantas av ett brett och delvis vattenfyllt laggkärr. Fältskiktet på mossen domineras av tuvull tillsammans med skogsbräken, blååtäl och brunven. Även spikblad förekommer. Trädskiktet är begränsat till en mindre björkdunge, och utgörs av enstaka björk- och enbuskar. I laggkärrrets mjukmattevegetation dominerar bredkaveldun, men även arter som kråklöver, gråstarr, ängsull, brunven, veketåg och spikblad är vanliga. De två mindre kärren på Hästholmen är inte närmare kända.

Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 4,3 hektar. Områdena ska vara opåverkade av diken med avvattande effekt och de ska vara fria från igenväxningsvegetation som uppväxande sly samt invandrad tall, gran och björk.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott. De två mindre kärren på Hästholmen är i nuläget inte närmare undersökta. En inventering av typiska arter bör ske både i dessa och i Öppenskärsmossen.

8230 - Hällmarkstorräng

Areal: 20,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Inom Natura 2000-området finns flera mindre hällmarksområden, främst på Torhamnsskär, Äspeskär och Öppenskär. Gemensamt för alla är att de har lågvuxen och gles vegetation. Hällarna är oftast mycket torra och har ett tunt, fläckvist förekommande jordtäckte med torktåliga kärlväxter, lavar och mossor.

Bevarandemål

Hällmarksområdena är öppna och arealen är minst 2,2 hektar. Träd och buskar som bedöms som igenväxningsvegetation förekommer inte. Kärlväxtfloran domineras av konkurrenssvaga arter som gul fetknopp och styvmorsviol.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 26,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Inom Hästholmen-Öppenskar finns de trädklädda betesmarkerna på södra delen av Hästholmen. Naturtypen slingrar sig fram i lägre områden mellan enbuskedar. Ek dominerar, med inslag av björk, oxel, al, rönn, fågelbär och tall. Några av ekarna har hål och flera är spärrgreniga. Gammelekslav, matt pricklav och grå skärelav finns på ett fåtal ekar. Norr om Killeviken finns Hästholmens äldsta och grövsta ek med en diameter på cirka en meter. Död ved finns i området i form av liggande lågor och högstubbar, mest av ek.

Bevarandemål

Arealen trädklädd betesmark ska vara minst 26,6 hektar. Bete ska påverka områdets dynamik och struktur. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat med inslag av äldre ekar, det ska också förekomma gamla tallar (över 150 år). Det ska finnas ett buskskikt med olika växtarter. Det ska finnas liggande död ved och stubbar, stående döda eller döende träd, gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar. Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska utgöra ett måttligt inslag genom en variation mellan täta respektive öppna delar, samt bryn. Blommande och bärande buskar och träd, som hagtorn, rosor och slån, finns i solexponerat läge. Jätteträd, spärrgreniga träd och efterträdare till dessa ska stå fritt med solexponerade stammar. För naturtypen karakteristiska lavar ska förekomma i området.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är sannolikt gott men aktuell kunskap saknas om naturtypens status.

9190 - Näringsfattig ekskog

Areal: 8,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Stora delar av utmarkerna på Hästholmen har en mosaik av täta och snåriga skogsbestånd, mindre trädgångar, buskmarker och berghällar. Den näringsfattiga ekskogen utgörs av ett knappt tiotal mindre delområden. I trädsiktet ses förutom ek, betydande inslag av oxel och björk. Knotiga senvuxna ekar är oftast äldre än de ser ut att vara. Hällmarkerna är antingen kala eller bevuxna med lavar, mossor och kärlväxter på ett tunt jordtäckte. Fältsiktet karaktäriseras av kruståtel, blåbär och ängskovall. I ekskogen förekommer ekar med spärrgreniga kronor vilka vuxit upp som solitärer i ett tidigare mer intensivt betat landskap. Dessa träd riskerar att bli trängda av uppväxande ungskog av björk. En viss utglesning är därför angelägen för att ekarna inte ska hamna i beskuggning. Betespåverkan är extensiv.

Bevarandemål

Arealen av näringsfattig ekskog ska vara minst 8,1 hektar. Småskaliga naturliga processer, som till exempel trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd ska påverka dynamik och struktur. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare av ek, oxel och björk. Det ska finnas rikligt med död ved i olika former inklusive levande träd tämligen allmänt med döda träddelar och gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar. Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska förekomma. Björk, gran, buskar och sly ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. Typiska arter som blåbär och ängskovall samt mossor och lavar knutna till senvuxna ekar ska förekomma allmänt-rikligt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara gott, men områdets typiska arter bör inventeras. Vidkroniga ekar behöver frihuggas från inväxande björk.

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Den större vattensalamandern är beroende av fuktiga men ändå varma miljöer. Större delen av året tillbringar arten på land, ofta i fuktig lövdominerad skog där den håller till under murkna trädstammar och stubbar, i smånagargångar, under mossbeklädda stenar och i blockterräng. Den påträffas även sällsynt på öppen mark som till exempel i fuktiga hagar med högvuxet gräs eller på vägar under vandring. Spridningsbenägenheten är dålig och salamandrarna rör sig främst inom 50-300 meter från lekvattnet. Salamandrarna är bara aktiva på natten eller varma regniga dagar.

Den större vattensalamandern leker på våren i små till medelstora, permanenta vattensamlingar. Vanligen är lekvattnet en damm eller ett kärr i betesmark eller annan öppen mark, men de leker också i gårds- och branddammar, grusgropar, lertäkter, skogskärr, hällkar, diken samt små skogstjärnar. Dammarna ska vara solbelysta, fisk- och kräftfria och vattenkvaliteten ska vara god; inte för näringsrikt och inte för lågt pH. Artens larver har en lång akvatisk utvecklingsperiod och är därför känsliga för uttorkning av vattenmiljön.

Större vattensalamander är inte rödlistad i Sverige. Arten är beroende av ett komplext landskap, med landmiljöer där det finns gott om död ved, stenrosen, stubbar och andra strukturer där de kan övervintra och söka skydd, och rika akvatiska miljöer där de kan leka. Dessutom måste det finnas lämpliga vandringsvägar mellan lekvattnen och landmiljöerna i form av dikeskanter, fuktiga stråk, buskmarker och lövskogar. Det största hotet mot arten, liksom mot andra groddjur, är förlusten av deras livsmiljöer. Många öppna marker har planterats med gran eller blivit åkermark, vilket har gjort att miljöer där salamandrarna tillbringar tiden på land har försvunnit. Många lekvatten har också förstörts genom övergödning, inplantering av fisk eller kräftor, igenväxning och utdikning.

Större vattensalamander har på Hästholmen påträffats i ett lekvatten 2009.

Bevarandemål

Större vattensalamander ska förekomma i området. Lekvattnet i området ska vara solbelyst och fritt från fisk. Vattenkvaliteten ska vara god och vattnet ska inte vara påverkat av övergödning eller försurning, eller vara igenväxt. Större vattensalamandern ska i den omgivande markerna ha goda förutsättningar för uppehälle och övervintring.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för större vattensalamander bedöms som gott eller ordinärt.

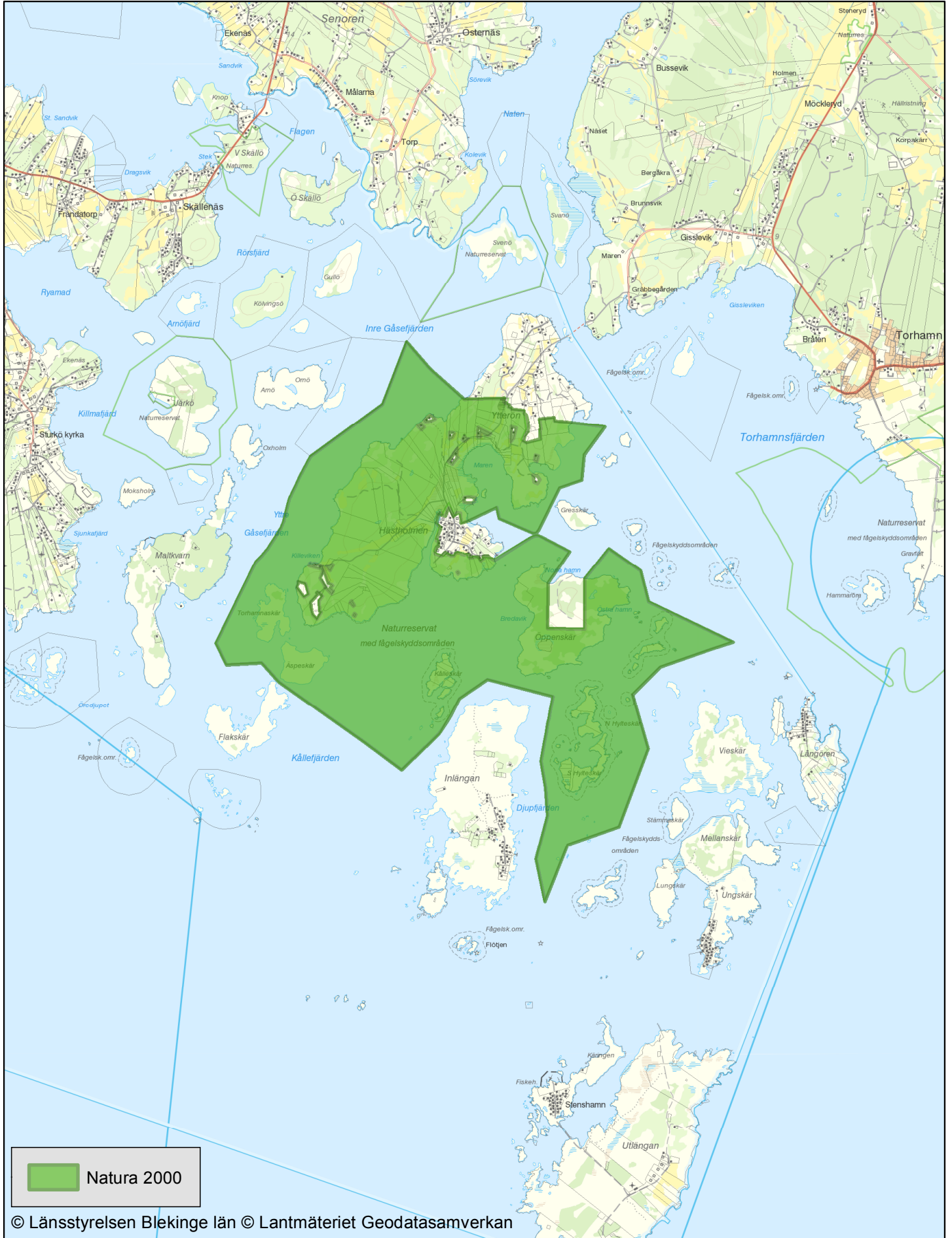
Dokumentation

- ArtDatabanken. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Artportalen, www.artportalen.se (uttag 2016-07-01, 2017-01-10).
- HELCOM. 2007. Baltic Sea Action Plan, www.helcom.fi
- Jordbruksverket. 2004. Ängs- och betesmarksinventering. Tillgänglig: <https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/webapp/tuvaut.html>
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1975. Beslut om bildande av naturreservat på Hästholmen-Ytterön i Torhamns socken, Karlskrona kommun län.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1985. Föreskrifter med förbud till skydd för djurlivet i Blekinge läns skärgård. Dnr. 11.122-870-83.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1994. Våtmarker i Blekinge (VMI).
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2009. Objektssammanfattning av skyddsvärda träd på Hästholmen-Ytterön. Opublicerad rapport.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2015. Beslut om utvidgat strandskydd för Karlskrona kommuns kust och skärgård, Blekinge län, Dnr 511-2099-2014
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2015. Uppföljning av betesmarker och slåtterängar i skyddade områden, typiska och egna indikatorarter, samt negativa indikatorarter. Opublicerat material.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2017. Häckande strandängsfåglar i Blekinge län 2009-2016. Rapport 2017:6.
- Naturvårdsverket. 2012. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11.-11.
- Rikets allmänna kartverk. 1915-1919. Häradsekonomiska kartan, Blekinge, Torhamn (49) och Utlängan (50). Digitalt material © Lantmäteriet. www.lantmateriet.se.
- Trädportalen, www.tradportalen.se (uttag 2016-07-01)
- VISS VattenInformationsSystem Sverige, www.viss.lansstyrelsen.se (uttag 2016-10-12).

Bilagor

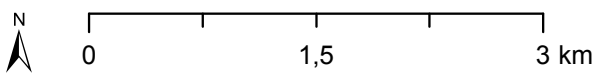
Bilaga 1. Områdeskarta.

Natura 2000 - SE0410099 Hästholmen-Öppenskar

 Natura 2000

© Länsstyrelsen Blekinge län © Lantmäteriet Geodatasamverkan

Kartskala 1:50 000